

13.03.2009

SAAMELAISKÄRÄJÄT ON LAUSUNUT VALTIONEUVOSTON IHMISOIKEUSPOLITTI- SESTA SELONTEOSTA

Ihmisoikeuspoliittinen selonteko on kerran vaalikaudessa annettava selonteko eduskunnalle, jossa käsitellään ihmisoikeuksien nykyistä tilaa Suomessa ja määritetään painopisteitä valtion kansalliselle ja kansainväliselle ihmisoikeuspolitiikalle. Valtioneuvosto antaa selonteon Eduskunnalle syys-tuntokaudella 2009. Saamelaiskäräjät esittää lausunnossaan lukuisia tarkennuksia ihmisoikeuspoliittiseen selontekoon. Saamelaiskäräjät esittää saamelaiskäräjälain § 9 mukaisten neuvottelujen käymistä ihmisoikeuspoliittisesta selonteosta. Lausunnossaan saamelaiskäräjät kiinnitti erityisesti huomiota saamenkielisiin sosiaali- ja terveystalviin, saamen kielilain toteutumiseen, saamelaiskoulutuksen saatavuuteen, saamelaisten maoikeuksiin sekä Suomen kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan tavoitteisiin.

Ihmisoikeuspoliittisessa selonteossa tavoitteena on, että Suomi ratifioisi ILO 169-sopimuksen alkuperäis- ja heimokansojen oikeuksista. Saamelaiskäräjät esittää, että ihmisoikeuspoliittisessa selonteossa otetaan selkä kanta siihen, miten ILO 169-sopimuksen ratifiointissa edetään ja millaisella aikataululla, koska jo edellisessä ihmisoikeuspoliittisessa selonteossa vuodelta 2004 asetettiin tavoitteeksi ratifioida ILO 169-sopimus ja tavoite jäi toteutumatta. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan saamelaisten itsemääräämisoikeus ei toteudu perustuslain edellyttämällä tavalla. Saamelaiskäräjät myös edellyttää, että selonteossa otetaan tavoitteeksi saamelaisten itsemääräämisoikeuden kehittäminen. Saamelaiskäräjät esittää, että Suomi ratifioi UNESCO:n sopimuksen aineettoman kulttuuriperinnön suojelusta pikaisesti ja käsittelee asiaa ihmisoikeuspoliittisessa selonteossa.

Saamelaiskäräjät huomioi, että sanomalehdistöasetus (398/2008) ei mahdollista saamenkielisen sanomalehdistön tukea tukiehtojen ollessa liian tiukat. Saamelaiskäräjät on tyytymätön saamen kielilain toteutumiseen Suomessa. Kaikkien saamen kielten tilanne on hälyttävä ja saamelaisväestö elää kielenvaihdon kierteessä. Suomeen tarvitaan pikaisesti saamen kielten elvytysohjelma, joka olisi nykyistä kokonaisvaltaisempi ja pitkäjänteisempi toiminta saamen kielten säilymisen ja kehittämisen varmistamiseksi. Saamelaisten kielelliset ihmisoikeudet eivät toteudu riittävästi.

Saamelaiskäräjät on huolissaan saamelaisalueen ulkopuolella asuvien saamelaislasten ihmisoikeuksien toteutumisesta. Perusopetusta ja lukiokoulutusta koskeva toiminnallinen ja rahoituslainsäädäntö turvaavat saamelaisopetuksen järjestämisen ainoastaan saamelaisten kotiseutualueella. Noin 70 % saamelaislapsista asuu saamelaisalueen ulkopuolella. Saamelaiskäräjät on esittänyt, että saamelaisopetusta turvaava rahoitussäännös (Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettu laki L 635/1998, muutos 1186/1998, 43 §, 2 mom) laajennettaisiin koskemaan koko maata. Opetusministeriön tulisi asettaa pikaisesti työryhmä, jonka tehtävänä olisi valmistella saamelaisopetuksen kehittämissuunnitelma, tarkistaa ja korjata saamelaisopetusta koskevat toiminnalliset ja resurssisäännökset ja valmistella saamelaiskäräjien asemaa saamelaisopetuksen itsehallintoelimenä koskevat menettelytavat ja säännökset.

Saamelaiskäräjät esittää, että saamenkielisten sosiaali- ja terveystalviin turvaamiseksi tarkoitettu määräraha turvataan lainsäädännöllä ja avustustasoa nostetaan merkittävästi nykyisestä. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan nykyinen määräraha ei riitä turvamaan saamenkielisiä sosiaali- ja terveystalviin eivätkä saamelaisten ihmisoikeudet toteudu resurssien vähyydestä johtuen sosiaali- ja terveystalviin perustuslain ja saamen kielilain edellyttämällä tavalla.

Kansainvälisessä ihmisoikeuspolitiikassa Saamelaiskäräjät haluaisi Suomen painottavan ihmisoikeuspolitiikassaan erityisesti alkuperäiskansojen itsemääräämisoikeuden ja –aseman kehittämistä.

Suomen tulisi tukea saamelaisten vaikutusmahdollisuuksia myös Euroopan Unionissa. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan kansainvälisessä ihmisoikeuspolitiikassa ja kehitysyhteistyössä tulisi keskittyä myös arktisiin alkuperäiskansoihin, koska Suomi on sitoutunut Arktisen Neuvoston työhön. Suomen kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan painopisteissä tulee alkuperäiskansojen osalta keskittyä itsemääräämisoikeuden lisäämisen lisäksi myös keinojen löytämiseen ilmastonmuutoksen sopeutumisessa ja pyrkiä säilyttämään alkuperäiskansakieliä ja -kulttuureja. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan Suomen ihmisoikeuspoliittisten painopisteiden tulee olla läpäiseviä kaikessa Suomen toiminnassa, eivätkä esimerkiksi energiapoliittiset kysymykset saa ylittää Suomen ihmisoikeuksien painopisteitä.

Saamelaiskäräjien lausunto löytyy kokonaisuudessaan saamelaiskäräjien kotisivuilta lausunnot 2009-osiosta.

Lisätietoja:

puheenjohtaja Klemetti Näkkäläjarvi

+358505242109

klemetti.nakkalajarvi@samediggi.fi